

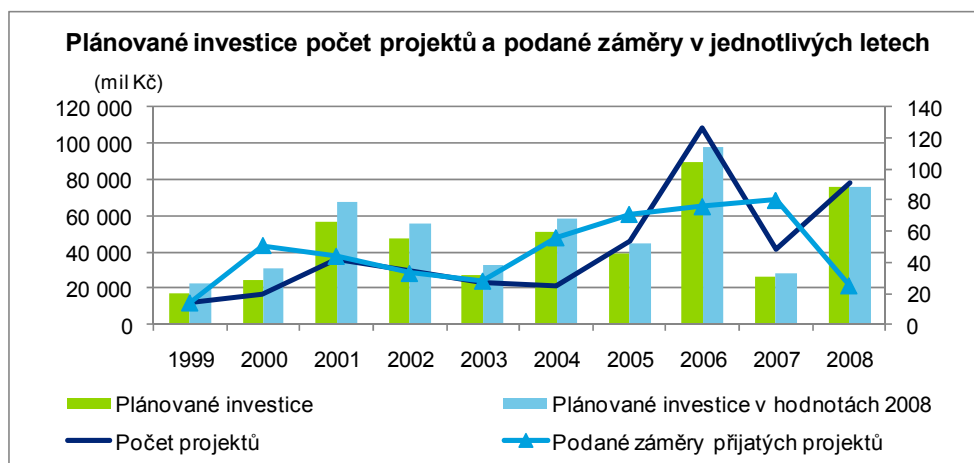
Finální zpráva
vyhodnocení dopadů
investic čerpajících
pobídky a zhodnocení
efektivity agentury
CzechInvest

Agentura pro podporu
a podnikání CzechInvest

Manažerské shrnutí

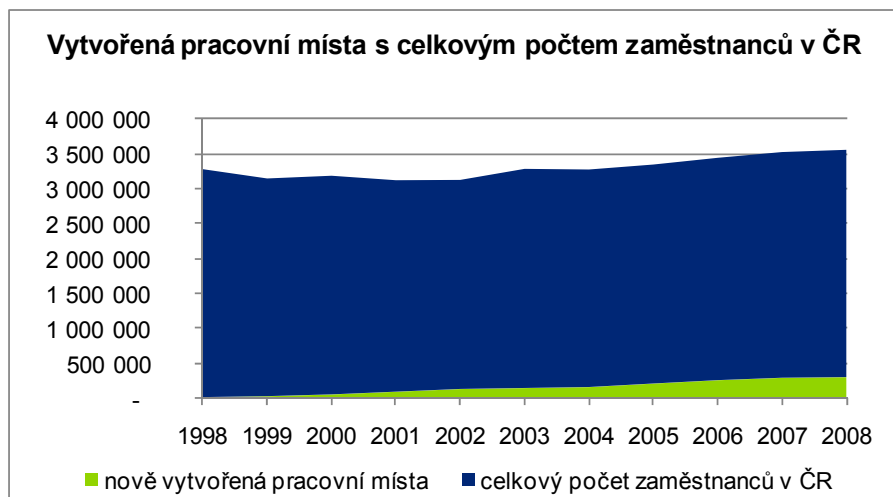
Investiční pobídky jako způsob podpory investic do zpracovatelského průmyslu jsou využívány v České republice od roku 1998, přičemž v období **1998–2008** dostalo **rozhodnutí o příslibu investičních pobídek 543 projektů**, resp. investorů, kteří na své projekty toto rozhodnutí obdrželi. Z těchto 543 projektů ale **57 projektů investiční pobídky nečerpalo** a to z důvodu, kdy u 55 % z těchto projektů nebyly ani započaty investice a zbylá část na investiční pobídky nedosáhla z důvodu nastavených kritérií. U zbylých **486 projektů** došlo k jejich **vyhodnocení** z pohledu **dopadů na pracovní trh, fiskálních dopadů a ekonomických dopadů**.

Největší příliv projektů co do počtu a výše plánovaných investic byl **v roce 2006**, kdy hodnota plánovaných investic představovala přibližně **90 mld. Kč**. U 486 hodnocených projektů činila celková **hodnota plánovaných investic** v letech 1998 až 2008 cca **478 mld. Kč**. Oproti tomu **hodnota reálně uskutečněných investic** byla celkem cca **357 mld. Kč**. Všechny projekty byly realizované ve zpracovatelském průmyslu s tím, že **nejvíce zastoupeným sektorem** byl **sektor výroby dopravních prostředků a zařízení (DM)** s téměř **50 %**.

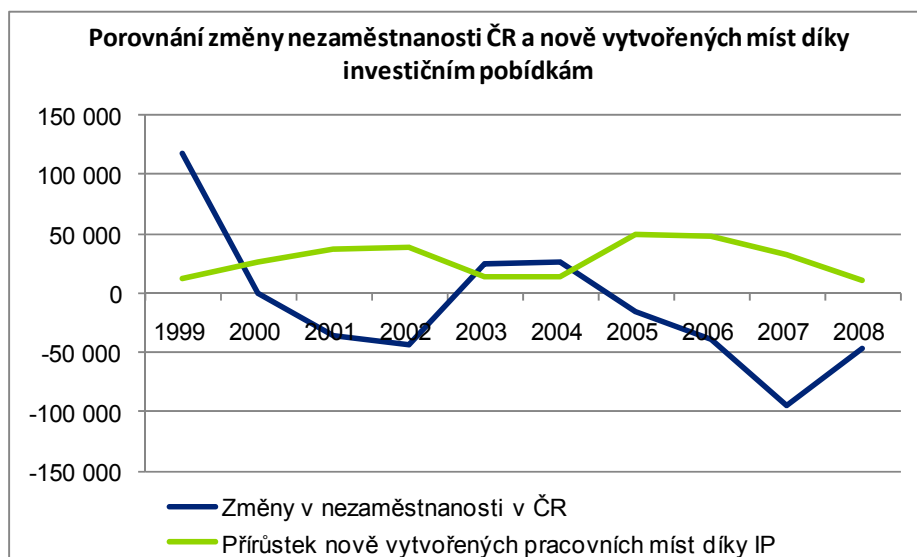
Z hlediska vyhodnocení dopadů na pracovní trh bylo **na základě projektů podpořených investičními pobídkami vytvořeno cca 308 tis. nových pracovních míst** (z toho cca **27 %** míst bylo vytvořeno **na úrovni investorů** a přibližně **73 % pracovních míst na úrovni dodavatelů**).

Podíl vytvořených pracovních míst vyvolaných projekty podpořenými investičními pobídkami (přímo a nepřímo) za jednotlivé roky **na celkovém počtu zaměstnanců za celou ČR** v období 1998 až 2008 postupně rostl na poměrně významnou hodnotu **přibližně 9 % v roce 2008**.

U nově vytvořených pracovních míst generovaných projekty podpořenými investičními pobídkami a vývojem nezaměstnanosti (resp. dynamickou změnou mezi jednotlivými roky v nezaměstnanosti – čísla nad nulou znamenají nárůsty nezaměstnanosti a čísla pod hranicí nuly znamenají pokles nezaměstnanosti v daném roce) je **možné sledovat vzájemnou negativní korelaci**.

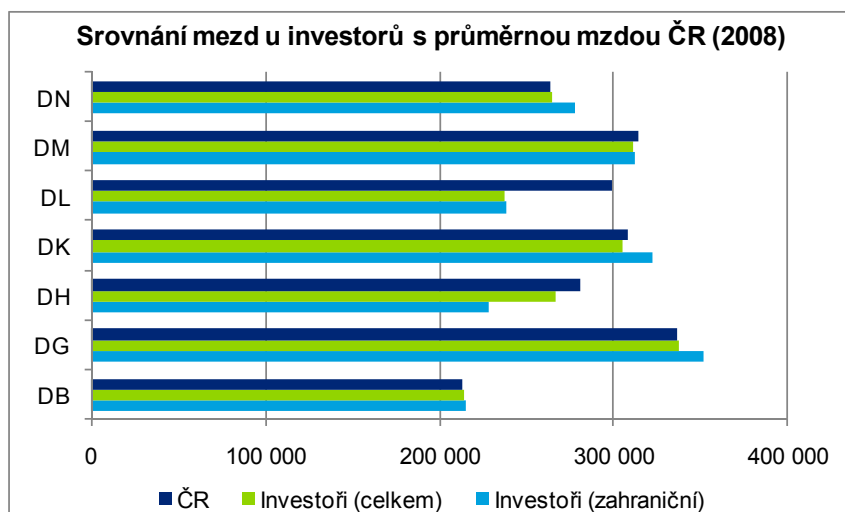
V letech, kdy můžeme sledovat nárůst nově vytvořených míst díky investičním pobídkám, nezaměstnanost klesá (1999–2002 a 2004–2006) a naopak ve chvíli poklesu nově vytvořených míst díky investičním pobídkám nezaměstnanost stoupá (1998–1999 a 2002–2004). Navíc i v letech kdy nezaměstnanost stoupá, jsou díky investičním pobídkám generována nová pracovní místa a díky tomu se alespoň nezaměstnanost nenavysuje vyšším tempem.

Při porovnání průměrných mezd u investorů s průměrnými mzdami v jednotlivých sektorech v rámci celé ČR v roce 2008 je možné pozorovat, že průměrné mzdy jsou jak u investorů, tak v rámci celé ČR **téměř na stejné úrovni** až na sektor výroby elektrických a optických přístrojů a zařízení (DL), kde je tento rozdíl výraznější. Nižší průměrná mzda v případě těchto sektorů může indikovat jednak projekty „montážního charakteru“ tj. projekty s nižší přidanou hodnotou a současně vyšší podíl těchto projektů v regionech s nižšími průměrnými mzdami oproti průměru ČR.

Jelikož jsou ale průměrná mzda u investorů a průměrná mzda v rámci sektoru přibližně na stejné úrovni, dá se předpokládat, že nabízená mzda ze strany investorů nebude bezprostředně působit na již existující společnosti a nebude docházet k výraznému přetahování zaměstnanců. Dá se ale současně předpokládat, že působnost investorů, kteří obdrželi investiční pobídku, bude zvyšovat konkurenci resp. efektivitu fungování i ostatních firem v odvětví.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu and its member firms.

Z hlediska **celkového fiskálního dopadu investičních pobídek** jsou brány v úvahu jak **celkové fiskální příjmy** generované projekty (přímý vliv – na úrovni investorů a nepřímý vliv – na úrovni dodavatelů), které byly podpořené investičními pobídkami, **tak i celková výše skutečně čerpaných investičních pobídek**.¹ **Celkový čistý příjem státu z investičních pobídek za období 1998–2008 činí přibližně 230 mld. Kč.** Z celkové sumy fiskálních příjmů státu (cca 259 mld. Kč) bylo cca 73 mld. Kč získáno od investorů, což představuje cca 28 %.

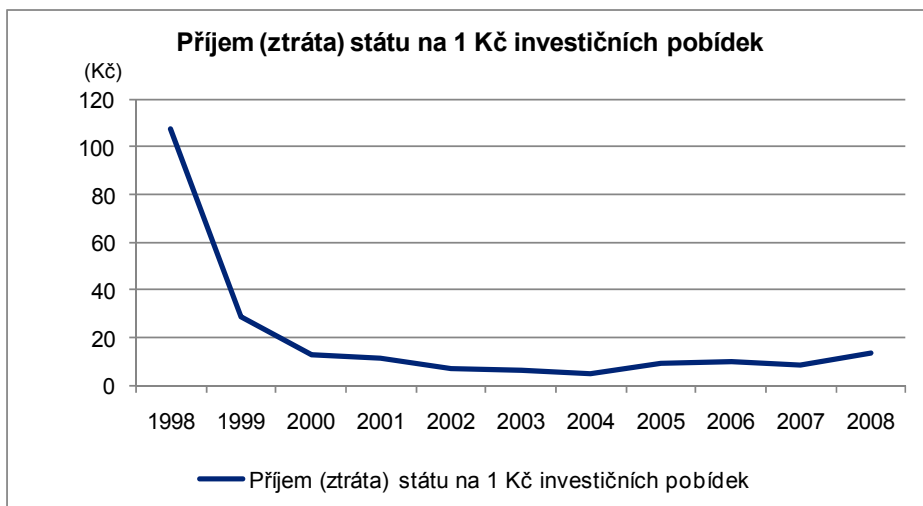
Rok	Fiskální Příjmy	Investiční pobídky ²	Příjem státu z IP v daném roce	Příjem státu z IP kumulativně
1998	1 793 006	16,630	1 776 376	1 776 376
1999	2 884 317	99,864	2 784 453	4 560 830
2000	5 213 101	400,634	4 812 467	9 373 297
2001	10 683 631	948,806	9 734 825	19 108 122
2002	16 662 239	2,363,728	14 298 512	33 406 633
2003	20 041 551	3,122,017	16 919 534	50 326 167
2004	23 258 152	5,084,665	18 173 487	68 499 654
2005	31 133 265	3,524,027	27 609 238	96 108 892
2006	41 650 797	4,418,130	37 232 667	133 341 559
2007	51 119 745	6,043,638	45 076 107	178 417 666
2008	55 147 712	4,046,685	51 101 027	229 518 693
CELKEM	259 587 516	30,068,822	229 518 693	

Příjmy státu jsou několikanásobně vyšší než skutečně čerpané investiční pobídky. V letech 2005-2007 převýšily příjmy státu investiční pobídky cca 8krát a v roce 2008 dokonce až 14krát. **Průměrná hodnota příjmů státu za roky 2000–2008 je 8,63 Kč na 1 Kč čerpaných investičních pobídek.** V roce 1998 je příjem na 1 Kč investičních pobídek o mnoho vyšší, jelikož projekty podpořené investičními pobídkami již generovaly dostatečné příjmy, ale čerpané pobídky byly v tomto roce minimální.

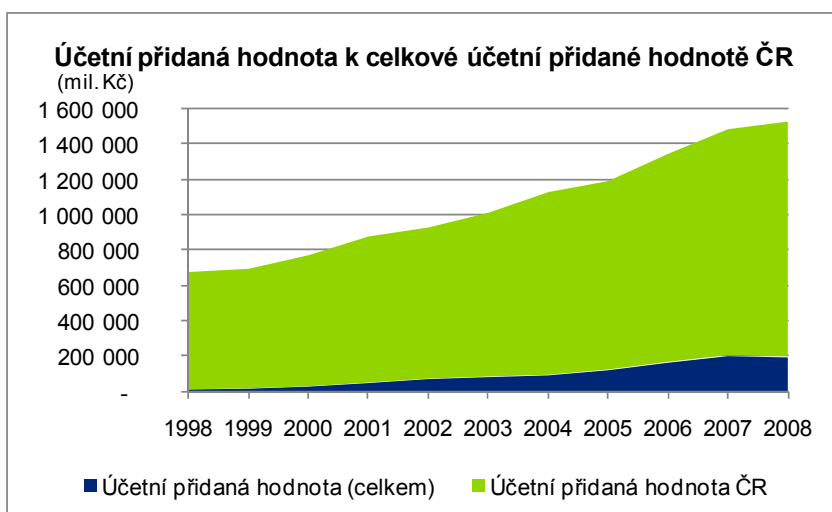
¹ Fiskální příjmy a investiční pobídky jsou inkrementální na základě realizovaných projektů.

² Ve výši investičních pobídek v jednotlivých rocích je již započtena specifická pobídka v podobě kapitálové podpory investic poskytnutá jedinému investoru.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu and its member firms.

Z hlediska ekonomických dopadů vygenerovaly projekty podpořené investičními pobídkami v letech 1998–2008 na úrovni investorů a na úrovni dodavatelů (v investiční i v provozní fázi) účetní přidanou hodnotu³ ve výši cca 1 014 mld. Kč, přičemž v roce 2008 představovala účetní přidaná hodnota generována projekty podpořenými investičními pobídkami 13 % z celkové účetní přidané hodnoty v rámci celé ČR.

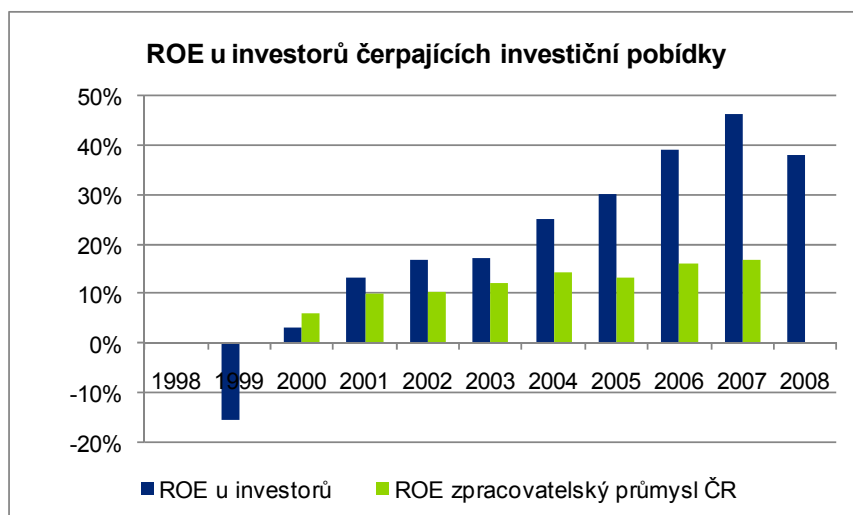
Při zkoumání **výnosnosti na základní kapitál (ROE)⁴** u investorů, kteří realizovali projekty podpořené investičními pobídkami, můžeme pozorovat **rostoucí trend ROE až do roku 2007**, kdy tento ukazatel dosahoval **úrovně cca 45 %**. **V roce 2008 došlo k poklesu tohoto ukazatele na hodnotu přibližně 38 %**, což **může být také odrazem začínající finanční a ekonomické krize**.

V porovnání se zpracovatelským průmyslem v České republice můžeme vidět mnohem lepší výsledky u sledovaných společností. U zpracovatelského průmyslu je průměrná rentabilita vlastního jmění (ROE) v letech 2004–2007 o něco málo větší než 15 %. Z tohoto titulu je možné předpokládat, že investiční pobídky nejenom vytvářejí nová pracovní místa a mají pozitivní dopad do státního rozpočtu, ale také zvyšují efektivitu a konkurenceschopnost firem v odvětví a u samotných investorů čerpajících pobídky zvyšují také jejich výnosnost (zejména prostřednictvím slevy na daních).

³ Účetní přidaná hodnota je výstupem podnikové statistiky, tím se liší od hrubé přidané hodnoty. Hrubá přidaná hodnota vychází z národního účetnictví, a tudíž se jedná o plně o přidanou hodnotu podle standardu ESA95. Hrubá přidaná hodnota je bilanční položkou účtu výroby v národních účtech. Přestože oba ukazatele ve svém principu zachycují podobné jevy, nejedná se o totéž.

⁴ ROE u investorů je počítáno jako podíl čistého zisku a základního kapitálu, ROE u zpracovatelského průmyslu v ČR je počítáno jako podíl čistého zisku a vlastního kapitálu.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu and its member firms.

Z hlediska původu **nákupů v rámci provozní (operativní) fáze** mají investoři poměrně velký sklon k importu, tj. větší část z celkových nákupů směřuje do zahraničí – **od roku 2002 jsou nákupy od domácích subjektů pod 40 %**. Na druhou stranu **nákupy v rámci investiční fáze jsou z větší části pořizovány od domácích firem**, kdy v roce 2008 představovaly nákupy v rámci ČR **přibližně 55%** a dlouhodobě tato hodnota osciluje kolem 50 %. Ve vztahu k produkci investorů z tohoto pohledu – tj. **jestli je odběratel investora subjekt v rámci ČR nebo v zahraničí, větší část produkce investorů je určena k exportu** (v letech 1998 až 2008 v rozmezí přibližně 65 % až 72 %). **Tato skutečnost pouze dokazuje, že Česká republika představuje otevřenou ekonomiku, kdy větší část produkce je určená k exportu.**

Při hodnocení kvalitativních aspektů investičních pobídek bylo zjištěno, že **přibližně třetina investorů spolupracuje s univerzitami případně s Akademií věd ČR** (způsob spolupráce nebyl zjišťován) a **přibližně ¼ investorů požadují od svých dodavatelů certifikáty kvality** (např. ISO).

Investiční pobídky mají mimo zmíněných kvantifikovatelných dopadů na ekonomiku České republiky mnoho dalších účinků. Dá se předpokládat, že investiční pobídky měly vliv na restrukturalizaci českého průmyslu. To je možné pozorovat i na faktu, že více než 55 % projektů se nachází v automobilovém, strojním, elektrickém a optickém průmyslu. Mezi ty nejdůležitější efekty spojené s přílivem nových investic jistě také patří přínos know-how, kdy mateřská zahraniční společnost dá nově vzniklé, či již na českém území operující společnosti k dispozici rozsáhlé zkušenosti (např. výrobní procesy a technologie výroby). Tento transfer technologického know-how působí také na konkurenční prostředí, kdy i ostatní subjekty jsou nuceny zlepšovat své zázemí, technologie, postupy, apod. V optimálním případě, jak lze pozorovat u řady firem, následují investice do výroby taktéž vznikly výzkumných a vývojových kapacit, které mají klíčovou roli z hlediska transformace ekonomiky k produkci s vyšší přidanou hodnotou.

Mimo technologického know-how jsou do České republiky importovány také manažerské zkušenosti, kdy jsou některé ze společností řízeny zkušenými zahraničními manažery a zvyšují tak nároky a požadovanou kvalifikaci domácích zaměstnanců/ manažerů. Díky všem těmto aspektům se zvyšuje potřeba konkurenceschopnosti všech společností na trhu a ty jsou pak nuceny investovat do vzdělávání svých zaměstnanců, zlepšování kvality a postupu při výrobě produktů pro zachování pozice na trhu.

Projekty podpořené investičními pobídkami tak přispívají mimo jiné k tvorbě účetní přidané hodnoty, k tvorbě zisku v ekonomice a současně se podílejí na exportu ČR. I když tyto ukazatele nemají přímý vliv na fiskální hospodaření státu, tj. nepředstavují příjmy ani výdaje státního rozpočtu, jsou důležitými faktory posouzení investičních pobídek v kontextu celého hospodářství.

Existence investičních pobídek je tak jedním z faktorů, který podporuje vznik přínosů v rozličných oblastech (pracovní trh, fiskální příjmy, ekonomické prostředí). **Důležitým aspektem rozhodování investorů** ve věci realizace projektů není však jen rozsah pobídek či profesionalita, s jakou jsou poskytovány. Klíčová je zejména celková **konkurenční pozice ekonomiky (například zahrnující infrastrukturu, právní rámec, kvalitu a cenu pracovní síly, makroekonomická rizika a podobně)**, kterou mohou investiční pobídky pro podporované investice mírně, nikoliv však zcela zlepšit.

Klíčové faktory konkurenční schopnosti jsou spojeny i s relativním bohatstvím ekonomiky – včetně nákladů na pracovní sílu. Ekonomika s **dražší pracovní silou je logicky méně přitažlivá pro investice**

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu and its member firms.

s vysokým podílem práce. Ale zároveň by měla **růst její atraktivita pro investice s vyšší přidanou hodnotou** a často nižšími investičními náklady (například oblast výzkumu a vývoje).

Snaha postavit dlouhodobě konkurenční schopnost ekonomiky na levné pracovní síle však není udržitelná, ovšem zvyšování ceny práce má dopad na strukturu investic. Dochází k logickému, a pokud možno spojitému posunu od investic zaměřených na vyšší podíl využití (relativně levné) pracovní síly k investicím například do oblasti výzkumu či služeb. Během tohoto procesu může docházet ke zhoršení indikátorů vytvořených pracovních sil i ke snížení objemu investic. Přitom se však jedná o ekonomicky logický vývoj a proto nemusí být zcela účelné a ekonomicky racionální navyšovat investiční pobídky do sektorů, z kterých ekonomika již 'postupně vyrůstá'.

Z hlediska fungování a efektivity agentury CzechInvest je zřejmé, že ve srovnání s obdobnými agenturami v zahraničí se CzechInvest **v letech 2007 a 2008 zaměřil na větší počet projektů s menším průměrným objemem investičních nákladů.** To podporuje jenom skutečnost, že agentura CzechInvest se nesoustředí pouze na investičně náročné projekty, ale její **pozornost je zaměřena také na jiné typy projektů, možná méně investičně náročné, ale s vyšší očekávanou přidanou hodnotou.** Mimo to, schopnost podpořit nejen velké ale i menší projekty snižuje potenciální hrozby vzniku určité dvourychlostní ekonomiky – tedy negativnímu vlivu podporovaných projektů na zbytek ekonomiky.

Na rozdíl od některých agentur v zahraničí, **CzechInvest směřuje svoji podporu i na domácí investory** – přibližně jedna **třetina projektů** zprostředkovaných agenturou CzechInvest byla zaměřena právě na domácí investory. Některé ze zahraničních agentur (např. Polsko nebo Rumunsko) zaměřují svoji pozornost pouze na zahraniční investory. I toto je faktor, který snižuje riziko nežádoucích vedlejších účinků, jaký vždy u distorzí (jakými je třeba snížení daní či podpora investic ve vztahu ke zbytku ekonomiky) do jisté míry hrozí.